

הפיקוח על הבנקים אגף הביקורת

24.03.2020 | כ"ח אדר תש"פ

8.272.5418

טיוטה

לכבוד התאגידים הבנקאיים והסולקים
לכבוד גב' איילין טולדנו – יו"ר ועדת הקשר של לשכת רואי חשבון
בישראל עם המפקח על הבנקים וחברי הועדה
לידי: המנהל הכללי

א.ג.ג,

הנדון: אירוע נגיף הקורונה - דגשים פיקוחיים לגבי טיפול בחובות ודיווח לציבור

לנוכח התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות במהלך התקופה הקרובה על הכלכלה בישראל ובעולם, ולאור החשיבות שהפיקוח על הבנקים מייחס לגילוי מלא ומעודכן בדוחות לציבור של התאגידים הבנקאיים והסולקים (להלן - תאגידים בנקאיים), ראינו לנכון להעלות את הדגשים הבאים בדבר אופן היישום של הכללים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור¹ בנסיבות הקיימות במועד זה:

1. **כללי** - הפיקוח על הבנקים מכיר בכך שאירוע נגיף הקורונה הוא אירוע חריג אשר משבש את הפעילות העסקית וכרוך בחוסר ודאות משמעותית. בהמשך למכתבנו מיום 15.3.2020², הפיקוח על הבנקים מעודד תאגידים בנקאיים לפעול באופן זהיר כדי לייצב לווים שלא עומדים או עשויים שלא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם בעקבות השפעת אירוע נגיף הקורונה. הפיקוח על הבנקים מעודד תכניות לשינוי תנאי הלוואות שיכולות להפחית השפעות שליליות על לווים בעקבות אירוע נגיף הקורונה. הפיקוח על הבנקים אינו מנחה תאגידים בנקאיים לסווג באופן אוטומטי את כל השינויים בתנאי הלוואות הקשורים לאירוע נגיף הקורונה כחוב בעייתי בארגון מחדש. הפיקוח על הבנקים מעודד תאגידים בנקאיים לנקוט בפעולות זהירות ופרואקטיביות שמפחיתות סיכון אשראי, זאת בהתאם לאינטרס ארוך הטווח של התאגידים הבנקאיים, של הלווים שלהם ושל הכלכלה בכללותה. גישה זו עקבית עם המדיניות של הפיקוח על הבנקים לעודד תאגידים בנקאיים לסייע ללווים בתקופות של אירועי קיצון. בנוסף, הפיקוח על הבנקים מעודד תאגידים בנקאיים לפעול כדי לייצב לווים כחלק מאסטרטגיה להפחתת סיכון שנועדה לשפר הלוואות שכבר מסווגות כבעייתיות.

¹ הדגשים המתייחסים להשפעת שינויים בתנאי חובות על הדיווח לציבור של התאגידים הבנקאיים הכלולים במכתב זה מבוססים על דגשים שנכללו בהצהרות מדיניות שפורסמו לאחרונה על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים בארצות הברית, שנכתבו בארצות הברית לאחר התייעצות עם צוות המוסד לתקינה בחשבונאות בארצות הברית (ה-FASB), לרבות במסגרת הצהרת המדיניות הבאה:

"Interagency Statement on Loan Modifications and Reporting for Financial Institutions Working with Customers Affected by Coronavirus", FED, FDIC, NCUA, OCC, CFPB, CSBS, 22.3.2020

² מכתבנו מיום 15.3.2020 בנושא "צעדים פיקוחיים כתגובה למשבר נגיף הקורונה- הוראת שעה".

2. טיפול חשבונאי בשינויים בתנאי הלוואות - שינויים בתנאי הלוואות לא גורמים באופן אוטומטי לסיווג של ההלוואות כחובות בעייתיים בארגון מחדש. בהתאם להוראות הדיווח לציבור וכללי החשבונאות המקובלים בארצות הברית, ארגון מחדש של חוב מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי אם התאגיד הבנקאי, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של הלווה, מעניק וויתור ללווה, אשר בתנאים אחרים הוא לא היה שוקל להעניק.³ בהתאם להוראותינו, אין לסווג חובות בארגון מחדש של חוב בעייתי כאשר בשל אירוע נגיף הקורונה מבוצעים בתום לב שינויים לזמן קצר בתשלומים ללווים אשר לא היו בפיגור לפני שקיבלו הקלה כלשהי. האמור כולל שינויים לזמן קצר בתנאים (למשל 6 חודשים), כגון דחיות במועדי תשלום, ויתורים על ריביות פיגורים (fee waivers), הארכות של תקופת פירעון, או עיכוב זניח (insignificant) אחר של תשלום.⁴ לווה נחשב ללווה שאינו בפיגור אם הוא נמצא בפיגור של פחות מ- 30 ימים לפי התנאים החוזיים במועד יישום תכנית השינויים.

כאשר תאגיד בנקאי פועל כדי לייצב לווים שאינם בפיגור בהלוואות הקיימות שלהם, בין אם הפעולה מבוצעת מול לווה בודד ובין אם היא מבוצעת במסגרת תוכנית ללווים תקינים (creditworthy), שנתקלים בבעיות פיננסיות או תפעוליות בטווח הקצר כתוצאה מאירוע נגיף הקורונה, ככלל פעולה זו לא תחשב לארגון מחדש של חוב בעייתי. בתכניות לשינוי תנאים שנועדו לספק הקלה זמנית ללווים שאינם בפיגור, אשר הושפעו מאירוע נגיף הקורונה, תאגיד בנקאי רשאי להניח שלווים שאינם בפיגור אינם נמצאים בקשיים פיננסיים במועד השינוי, ולכן לא נדרש לסווג אותם כחובות בארגון מחדש של חוב בעייתי, ולא נדרש לערוך ניתוח נוסף בנפרד לכל שינוי בתנאי הלוואה הנכללת בתוכנית.

בנוסף, בהתאם להוראותינו, גם כאשר השינוי בתנאי החוב מביא לעיכוב בתשלום שאינו לזמן קצר, אין לסווג את החוב כחוב בארגון מחדש של חוב בעייתי אם הוא חודש בשיעור ריבית הזהה לשיעור הריבית שנקבע לחוב חדש בסיכון דומה.

בנוסף, לגבי הלוואות לדיור שיש לחשב לגביהן הפרשה מזערית לפי שיטת עומק הפיגור - לפי ההוראות החלות על הלוואות אלה,⁵ דחייה של תשלומי קרן או ריבית לפרק זמן קצר בהלוואה כאמור אשר לא הייתה חוב בעייתי לפני מועד הדחייה, ככלל, אינה מחייבת סיווג של החוב כחוב בארגון מחדש.⁶

³ ראה הנחיות נוספות בסעיף 30א להוראות הדיווח לציבור.

⁴ בהתאם להוראות הדיווח לציבור (סעיף 30א.14).

⁵ ראה הוראות שנקבעו בנספח בנושא חובות בעייתיים בהלוואות לדיור להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 314 בדבר "הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות" ובנספח "ב להוראות הדיווח לציבור בדבר "הנחיות לגילוי ולחישוב הפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור"

⁶ ראה הנחיות ספציפיות בסעיפים 11-14 בנספח "ב להוראות הדיווח לציבור להנחיות בנושא הסדרים בהלוואות לדיור שנמצאות בפיגור.

3. קביעת מצב הפיגור - לעניין חובות אשר לא היו לפני כן בפיגור, וניתנה להם דחייה בשל אירוע נגיף הקורונה, תאגיד בנקאי אינו נדרש לסווג חובות כאמור כחובות בפיגור בשל הדחייה. מועד הפירעון של הלוואה נקבע על ידי מועדי הפירעון שנקבעו בהסכם האשראי המשפטי. אם תאגיד בנקאי מסכים לדחיית תשלום, פעולה זו עשויה לגרום לכך שלא יהיו תשלומים חוזיים בפיגור, ולכן הלוואות אלה לא יחשבו כהלוואות בפיגור בתקופת הדחייה⁷.
- בנוסף, כאשר בוצעה דחיית תשלומים בשל אירוע נגיף הקורונה בחובות שהיו בפיגור לפני הדחייה, יש להתאים את מצב הפיגור חזרה למצב כפי שהיה לפני שבוצעה הדחייה, ולמעשה להקפיד אותו במשך תקופת דחיית התשלום. לדוגמה, אם חוב של אנשים פרטיים או של עסק קטן שלגביו חלה תכנית דחיית תשלומים היה בפיגור של 60 ימים במועד השינוי, התאגיד הבנקאי ימשיך ככלל לרשום אותו כחוב בפיגור של 60 ימים במשך תקופת הדחייה.
4. הלוואות שאינן צוברות ומחיקות חשבונאיות - על תאגיד בנקאי לפעול על פי הוראות הדיווח לציבור ועל פי המדיניות החשבונאית הפנימית שלו, בהחלטה אם הלוואות ללווים עם קשיים צריכות להיות מדווחות כהלוואות שאינן צוברות הכנסות ריבית. בכל במקרה, במהלך התקופה של הסדרים לזמן קצר כאמור במכתב זה, הלוואות אלה, ככלל, לא ידווחו כהלוואות שלא צוברות הכנסות ריבית. ככל שנצבר מידע חדש המצביע על כך שהלוואה ספציפית לא תשולם, על תאגיד בנקאי לפעול בהתאם להוראות הדיווח לציבור בנושא מחיקות חשבונאיות.
5. הרחבת הגילוי לציבור - בנוסף לגילוי שנדרש בהוראותינו בגין חובות שחל שינוי בתנאיהם אשר מסווגים כארגון מחדש של חוב בעייתי שאינו צובר הכנסות ריבית, וחובות המסווגים כארגון מחדש של חוב בעייתי שצובר הכנסות ריבית, יש לתת גילוי, כאשר מהותי, גם לחובות ששונו תנאיהם במסגרת ההתמודדות עם אירוע נגיף הקורונה, אשר לא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי. הגילוי יכלול מידע כמותי, לרבות פירוט של יתרת החובות לפי מגזרי האשראי העיקריים (לפחות לפי חלוקה למסחרי, דיור ואנשים פרטיים – לא דיור), וגילוי איכותי שיבהיר את סוגי השינויים העיקריים שבוצעו ומשמעותם. בהקשר זה תאגיד בנקאי רשאי להבהיר כי ככלל, בהתאם להוראות הדיווח לציבור, חובות המסווגים בארגון מחדש של חוב בעייתי, אשר צוברים הכנסות ריבית, הם חובות מבצעים אשר להערכת התאגיד הבנקאי ניתנים לגבייה באופן מלא.

בכבוד רב,

⁷ האמור חל גם לעניין קביעת יחס ההון המזערי של הבנק.